

بررسی سندی و تحلیل دلالتی روایات پیشگویی‌های عصر ظهور با موضوع شاخص‌ها و کارکردهای یاران مهدی موعود عجل الله فرجه

مجید حیدری فر^۱ - روح اله مقدسی^۲

چکیده

حضرت مهدی عجل الله فرجه را در تحقق دولت کریمه، یارانی همراهی می‌کنند که از صفات و ویژگی‌های گوناگون جسمی و روحی و اخلاقی و رفتاری برخوردارند؛ مانند ایمان عمیق، روشندلی، بصیرت، استوارگامی، نترسیدن از سرزنش‌کنندگان و مطیع محض امام خود بودن. جهاد در راه خدا برنامه همیشگی آنان است و روحیه سلحشوری و شهادت طلبی دارند. از این رو، خدا آنان را دوست دارد، آنان خدا را دوست دارند. آنان رویکردها و کارکردهای گوناگونی در رکاب امام زمانشان دارند؛ مانند نبرد با ستمگران و همکاری با امام عجل الله فرجه در مبارزه با انحرافات و برداشتهای نادرست از دین و تبیین درست معارف دینی و برپاسازی عدالت. بی‌تردید بررسی سندی و تحلیل دلالتی روایات پیشگویی‌های حجّت‌های الهی درباره شاخص‌های یاران امام مهدی عجل الله فرجه؛ افزون بر روشنگری افکار دلدادگان مهدویت، به پاسخ شبهات حق ستیزان کمک می‌کند. همچنین می‌تواند تلاش آفرین باشد و راه را برای آمادگی بیشتر و بهتر جوانان و زمینه‌سازی آنان برای ظهور موعود ادیان هموار گرداند. واژگان کلیدی: شاخص‌های یاران امام مهدی عجل الله فرجه، شاخص‌های جسمی، شاخص‌های روحی، شاخص‌های اخلاقی، شاخص‌های رفتاری، کارکردهای یاران امام مهدی عجل الله فرجه.

dr.mheidarifar313@yahoo.com

۱. استادیار دانشگاه معارف اسلامی قم «نویسنده مسئول»

ro.moghadasi@chmail.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه معارف اسلامی قم

مقدمه

«شاخص» در لغت تیری است که از بالای نشان درگذرد (ابن فارس، ۱۴۰۴: ج ۳، ص ۲۵۴)؛ اما در مفهوم کاربردی اش در این نوشتار، صفات برجسته و ویژگی‌های بنیادینی هستند که فرد با کمک آنان می‌تواند اطلاعات بی‌شماری درباره یک پدیده (چیزی یا اتفاقی یا روند حرکتی) را طبقه‌بندی کند و با استفاده از آن، با سرعت و دقت بیشتر، به بررسی تحولات آن پدیده بپردازد.

«جوان» به معنای هر چیزی است که از عمرش، زمان بسیاری نگذشته باشد، انسان یا حیوان یا نبات؛ در مقابل پیر و شیخ (معین، ۱۳۸۰: ص ۳۶۰). در زبان عربی درباره جوان دو تعبیر وجود دارد: «فتی» از ریشه «فتی / فتو» به معنای طراوت و شادابی (ابن فارس، ۱۴۰۴: ج ۴، ص ۴۷۳) و «شاب» از ریشه «شَبَب» به معنای شکوفایی و برخورداری از حرارت (فراهیدی، ۱۴۰۹: ج ۶، ص ۲۲۳).

این دو صفت باید در جوان وجود داشته باشد؛ یعنی جوان هم باید بانشاط و شاداب باشد، هم ایستا نباشد و همواره نوآوری و شکوفایی داشته باشد تا به سوی کمال پیش برود. این شادابی ظاهری باید با شادکامی درونی نیز همراه باشد؛ یعنی چنان دل شاد باشد که در اوج مشکلات حالت امید را از دست ندهد؛ قرآن مجید از افرادی با ایمان استوار، با لقب «جوان» یاد می‌کند:

﴿إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَرَدَّتْهُمْ هُدًى﴾؛ آنان جوانانی بودند که به آفریدگار و پروردگارشان ایمان آوردند و ما بر هدایتشان افزودیم (کهف: ۱۳).

امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

انَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ كَانُوا كُلُّهُمْ كَهُولًا، فَسَمَّاهُمُ اللَّهُ فِتْيَةً بِإِيمَانِهِمْ؛ اصحاب كهف پیرمردانی بودند که خدا به سبب ایمانشان آنان را جوان نامید (عیاشی، ۱۳۸۰: ج ۲، ص ۳۲۳)

(به قرینه مقابله با کهل به معنای پیر؛ چنان که در سوره مبارک یوسف علیه السلام آیه ۳۶ نیز واژه «فتیان» به معنای دو جوان آمده است). یعنی در حقیقت مؤمنان راستین هرچند در ظاهر پیرند؛ ولی قلب‌های جوان و با نشاطی دارند و درخت پر بار ایمان در زمین مساعد و با برکت روح آنان، شکوفا می‌شود.

بهره برداری از شاخص‌ها و کارکردهای یاران حضرت مهدی علیه السلام که در روایات اشاره شده، برای برنامه‌ریزی و هم‌رنگ کردن خود با یاران آن حضرت بسیار سودمند است و دست کم دو اثر دارد: به دست آوردن خشنودی خدا؛ ایجاد آمادگی لازم برای حضور در رکاب آن حضرت.

با توجه به کمبود پژوهش‌های مستند در زمینه روایات عصر ظهور، تحقیق مبتنی بر اصول و قواعد فهم حدیث، با جداسازی احادیث صحیح از ضعیف و مطالب مستند از نامستند اهمیت دارد، چون افزون بر پالایش معارف مهدویت از خرافات، زمینه‌های سوءاستفاده از این موضوع نیز از میان برداشته می‌شود.

در این نوشتار تلاش خواهد شد که با اعتماد به روایات معتبر از نگره سند و دلالت؛ تصویری منسجم و معقول از شاخص‌ها و کارکردهای یاران امام مهدی علیه السلام ارائه و مطالب مستند از مطالب نامستند جدا گردد.

یادسپاری مهم: روش علمی این پژوهش حدیثی در اعتبارسنجی روایات بر این پایه مهم استوار است: «بررسی سند و مجموع قرائن درون متنی.» لذا شاید سند حدیثی ضعیف، ولی به دلیل محتوای متعالی و منطبق بر خطوط کلی دین (قرآن و سنت)، معتبر و قابل استناد باشد. در این مقاله چهارده شاخص و سه کارکرد از پیشگویی‌های عصر ظهور درباره یاران به اختصار (با استناد به نمونه‌هایی از روایات مرتبط و متناسب، نه همه آن‌ها) از نگره سندی و دلالتی بررسی و تحلیل خواهد شد؛ هرچند جا داشت (به دلیل روایات گوناگون و متعدد) پیشگویی‌های بیش‌تری صورت گیرد تا حق مطلب بهتر ادا گردد.

روایات گویای شاخص‌های یاران حضرت مهدی علیه السلام

روایت یکم:

أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْعَطَّارُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَّانَ الرَّازِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الصَّيْرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي الْمِقْدَامِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ ظَبْيَانَ عَنْ أَبِي تَحِيٍّ [تَحِيٍّ] حَكِيمِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا عليه السلام يَقُولُ: «إِنَّ أَصْحَابَ الْقَائِمِ شَبَابٌ لَا كُھُولَ فِيهِمْ إِلَّا كَالْكُھْلِ فِي الْعَيْنِ أَوْ كَالْمِلْحِ فِي الرَّادِ وَأَقْلُ الرَّادِ الْمِلْحُ»

یاران حضرت مهدی علیه السلام جوانانی هستند که میان آنان پیرمرد به چشم نمی‌خورد؛ مگر خیلی اندک، مانند سرمه در چشم و نمک در غذا، و کم‌ترین چیز در غذا، نمک است (ابن ابی زینب، ۱۳۹۷: ص ۳۱۵).

بررسی سندی

۱. علی بن الحسین؛ از مشایخ «نعمانی» است که حدیث فراوانی از او نقل کرده و امامی ثقه جلیل است (طوسی، ۱۳۷۳: ص ۴۳۲). مصحح کتاب «غیبت نعمانی» در پانوشت سندی با این عبارت «أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْعَطَّارُ بِقَمٍّ»، می‌نویسد: مراد از علی بن الحسین، به قرینه «بقم»، علی بن بابویه معروف است (همان: ص ۸۵).

۲. محمد بن یحیی العطار؛ استاد شیخ کلینی و از بزرگان طائفه است، ثقه و بسیار مورد اعتماد است. شیخ طوسی علیه السلام آورده است: «روی عنه الكليني، قمی كثير الرواية» (طوسی، ۱۳۷۳: ص ۴۳۹).

۳. محمد بن حسان رازی وثاقتش ثابت نیست. آیت الله خوئی علیه السلام می‌نویسد: فالرجل لم تثبت وثاقته و إن كان ضعفه لم يثبت أيضاً و تضعيف ابن الغضائري لا يعتمد عليه؛ لأن نسبة الكتاب إليه لم تثبت؛ وثاقت این شخص (محمد بن حسان رازی) ثابت نیست، هر چند ضعف او هم ثابت نشده است و تضعیف او از سوی ابن الغضائری، از نظر ما، قابل اعتماد نیست، چون نسبت کتاب به او، برای ما ثابت نیست (خویی، ۱۳۷۲: ج ۱۵، ص ۱۹۱).

۴. محمد بن علی صیرفی؛ معروف به احوال از ثقات و برجستگان اصحاب امام صادق علیه السلام است (نجاشی، ۱۳۶۵: ص ۱۲۵ و طوسی، ۱۳۷۳: ص ۱۴۷).

۵. عبدالرحمن بن ابی هاشم؛ دو جا نام ایشان آمده است: گاه عبدالرحمان بن ابی هاشم گاه عبدالرحمان بن محمد بن ابی هاشم.

اگر «عبدالرحمان بن ابی هاشم» باشد، ظاهراً توثیقی ندارد؛ اما مشکلی هم ندارد، چون در کتب اربعه حدود ۵۰ روایت از او آمده است. آیت الله خوئی علیه السلام می‌فرماید:

در ظاهر ایشان با عبدالرحمان بن محمد بن ابی هاشم یکی است، در این صورت، ثقة ثقة؛ له كتاب النوادر؛ یعنی دو بار توثیق شده است (خویی، ۱۳۷۲: ج ۹، ص ۳۰۵).

۶. عمرو بن ابی المقدام؛ جناب کشی او را توثیق کرده است (کشی، ۱۴۰۹: ص ۲۳۳).

برپایه دیدگاه آیت الله خویی اگر عمرو بن ثابت که کنیه او ابوالمقدام است، همان «میمون» باشد؛ نویسنده کتاب مسائل و مؤثق است که خبر امیرمؤمنان علیه السلام به مرد یهودی در آن آمده است (خویی، ۱۳۷۲: ج ۱۳، ص ۷۴ و ۱۲۹).

۷. عمران بن ظبیان؛ ذهبی یکی از برجسته‌ترین علمای عامه (م ۷۴۸ ق) می‌نویسد:
عِمْرَانُ بْنُ حِطَّانَ بْنِ ظَبْيَانَ السَّدُوسِيُّ الْبَصْرِيُّ مِنْ أَعْيَانِ الْعُلَمَاءِ؛ لَكِنَّهُ مِنْ رُوُوسِ الْخَوَارِجِ؛ عمران بن حطان بن ظبیان سدوسی بصری از علمای برجسته؛ اما از سران خوارج است. (ذهبی، ۱۴۱۷: ج ۴، ص ۲۱۴).

۸. حکیم بن سعد؛ از اصحاب امام علی علیه السلام و شرطة الخمیس حضرت بوده و کنیه‌اش ابویحیی است (همان: ص ۱۰۵ و طوسی، ۱۳۷۳: ص ۶۰).

در مجموع می‌توان گفت: روایت به دلیل وجود محمد بن حسان و عمران بن ظبیان، از لحاظ سندی اشکال دارد؛ ولی بر پایه مبنای نگارنده در اعتبار سنجی روایت، فقط به ارزیابی سند بسنده نمی‌شود و مدلول و محتوای آن نیز بررسی می‌گردد و در صورت هماهنگی با خطوط کلی قرآن و عترت یا نبود ناهمگونی آشکار و صریح، بدان اعتماد می‌شود. راهکار اعتماد به روایت فقط درستی سند نیست، بلکه از آن مهم‌تر درستی و هماهنگی محتوای آن با خطوط کلی قرآنی و روایی است که از اصحاب کهف به جوان یاد شده؛ نیز در احادیث، توان هر مهدی یاور برابر چهل نفر خواهد بود؛ پس قهرماً جوان خواهند بود و نیرومند.

تحلیل دلالی

بر پایه این روایت، شمار یاران غیر جوان امام (شاید هسته مرکزی یاران مراد باشد؛ یعنی ۳۱۳ نفر؛ نه همه سپاه که در روایت دوم در بیان کارکردها آمده است؛ پس ۳۱۳ نفر نسبت به ده هزار نفر اندک است) به مقدار سرمه در چشم و نمک در وسایل سفره است. بی‌شک این تعبیر به کثرت یاران جوان در حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام اشاره دارد، نه بیان عدد خاص. براین اساس، پیرمرد در یاران امام کم‌تر است؛ ولی در روایات به چرایی آن اشاره نشده است. از سوی دیگر، جوان بودن یاران، ویژه سپاه امام مهدی علیه السلام نیست؛ وقتی با پیروان و یاران پیشوایان گذشته نیز آشنا باشیم، به روشنی در می‌یابیم که پیروان انبیای گذشته نیز بیش- ترشان جوان بودند. آری جوان شور و خروش بیش‌تری دارد، جوان محافظه‌کاری و احتیاط کم‌تری دارد و برای تلاش آمادگی بیش‌تری نشان می‌دهد و دل‌کنند و جدا شدن از زندگی

و دنیا برای جوان راحت تر است. پیامبر اعظم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرماید:

أَوْصِيكُمْ بِالشُّبَّانِ خَيْرًا فَإِنَّهُمْ أَرْقُ أَفْعَدَّةٌ؛ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي بِشَيْرًا وَ نَذِيرًا فَخَالَفَنِي الشُّبَّانُ وَ خَالَفَنِي الشُّبُوحُ ثُمَّ قَرَأَ: فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ (حديد: ۱۶)؛ شما را به نیکی با جوانان سفارش می کنم؛ چون آنان دل های رقیق تری دارند. بی شک خدا مرا بشارت ده و هشدار دهنده برانگیخت؛ جوانان با من همپیمان شدند و پیران با من به مخالفت برخاستند. آنگاه این آیه را خواند: و عمر آنان به درازا کشید و دل هایشان سخت گردید (ثعالبی، ۲۰۰۸: ج ۱، ص ۳۶۴ و انصاری، ۱۳۷۱: ج ۷، ص ۴۷۱).

روایت دوم:

أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ سَعِيدٍ ابْنُ عَفْذَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْرَةَ وَ مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ عَثْمَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ هَارُونَ الْعِجَلِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّ صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ مَخْفُوظَةٌ لَهُ أَصْحَابُهُ؛ لَوْ ذَهَبَ النَّاسُ جَمِيعًا أَتَى اللَّهَ لَهُ بِأَصْحَابِهِ وَ هُمْ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: ﴿فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ﴾ (أنعام: ۸۹) وَ هُمْ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ فِيهِمْ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّونَهُ أَدْلَةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ لَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ (مائده، ۵۴)

سليمان بن هارون می گوید: امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود: یاران صاحب این امر برای او نگهداری شده اند. اگر همه مردم نابود شوند، خدا یارانش را به او می رساند و خدای والادرباره آنان فرمود: اگر مشرکان بدان کفر ورزند، بی گمان گروهی دیگر را بر آن می گماریم که بدان کافر نباشند (انعام: ۸۹). کسانی که خدا درباره آنان فرمود: به زودی خدا گروهی دیگر را می آورد که آنان را دوست می دارد و آنان نیز او را دوست می دارند، اینان با مؤمنان فروتن و در برابر کافران سرفرازند؛ در راه خدا جهاد می کنند و از سرزنش هیچ ملامتگری نمی هراسند؛ این است فضل خدا، آن را به هر که بخواهد می دهد و خدا گشایشگر داناست (مائده: ۵۴) (ابن ابی زینب، ۱۳۹۷: ص ۳۱۶).

بررسی سندی

۱. احمد بن محمد بن سعید ابن عقده؛ از مشایخ مهم «نعمانی» و احادیث فراوانی از او نقل کرده است. نعمانی در مقدمه کتابش می‌نویسد: «در وثاقت و اطلاع از حدیث وی، جای هیچ بحث و تاملی وجود ندارد» (همان: ص ۲۵).
  ۲. علی بن الحسن بن الفضال؛ فطحی مذهب و به امامت عبدالله بن جعفر الصادق علیه السلام معتقد بود. نجاشی ضمن بیان شرح حال علی بن فضال می‌نویسد: «و لا أستحلّ أن أرويهَا عنه» (نجاشی، ۱۳۶۵: ص ۲۵۷). روایت از وی را روا نمی‌شمرم. علامه حلی می‌نویسد: «کان مذهبہ فاسداً» (علامه حلی، ۱۴۱۱: ص ۹۳)؛ اما فساد مذهبش مانع از وثاقتش نیست. شیخ طوسی رحمته الله وی را موثق شمرده (طوسی، ۱۳۷۳: ص ۵۸۴) و برخی دیگر وی را از اصحاب اجماع دانسته‌اند (کشی، ۱۳۶۳: ج ۲، ص ۶۰۸).
  ۳. حماد بن عثمان؛ ثقة امامی (نجاشی، ۱۳۶۵: ص ۱۴۳) و از اصحاب اجماع است (کشی، ۱۴۰۹: ص ۳۵۷).
  ۴. سلیمان بن هارون عجللی؛ از اصحاب امام باقر و امام صادق علیهما السلام است (برقی، ۱۳۴۲: ص ۱۳ و ۱۷؛ طوسی، ۱۳۷۳: ص ۱۳۷ و ۲۱۶).
- با توجه به این که «ابن عقده» از مشایخ «نعمانی» است و به وسیله او توثیق شده، روایت از نظر سند معتبر است.

تحلیل دلالی

با توجه به این آیات و روایات، در آخرالزمان، نوعی ارتداد و عقب‌گرد ارزشی برای جوامع اسلامی و مسلمانان رخ می‌دهد و در مقابل، به جای افراد دین‌گریز، انسان‌های دیگری با شاخص‌هایی که در آیه آمده؛ جایگزین می‌شوند (طباطبائی، ۱۳۹۰: ج ۵، ص ۳۷۰).

در روایات از یک سو آسیب‌هایی آمده که در آخرالزمان متوجه مقدّسات و ارزش‌هایی چون امر به معروف و نهی از منکر و قرآن و اذان و برخورد با علما می‌شود؛ و از سویی برای آحاد جامعه، مانند عالمان و حاکمان، پدران و مادران و فرزندان، زنان و مردان پیش می‌آید.

از دیدگاه دیگر می‌توان به موضوع این گونه نگاه کرد: آسیب‌هایی ممکن است از نظر اقتصادی و سیاسی و اخلاقی و اعتقادی گریبان‌گیر مردم شود که دانستن آن‌ها افقی را پیش روی انسان باز می‌کند که مراقبت جدی نسبت به خودش داشته باشد و وظیفه‌اش را بهتر تشخیص دهد.

روایت سوم:

وَمِنْ ذَلِكَ يَرْفَعُهُ إِلَى الْفَضِيلِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام، قَالَ: «...رَجَالَ كَأَنَّ قُلُوبَهُمْ زُبُرُ الْحَدِيدِ لَا يَشُوبُهَا شَكٌّ فِي ذَاتِ اللَّهِ؛ أَشَدُّ مِنَ الْحَجَرِ؛ لَوْ حَمَلُوا عَلَى الْجِبَالِ لَأَزَالُوهَا؛ لَا يَقْضُدُونَ بِرَأْيَاتِهِمْ بَلَدَةً إِلَّا خَرَبُوهَا؛ كَأَنَّ عَلَى خِيُولِهِمُ الْعِقْبَانَ يَتَمَسَّحُونَ بِسَرَجِ الْإِمَامِ يَطْلُبُونَ بِذَلِكَ الْبَرَكَةَ؛ وَيَحْفُونَ بِهِ يَقُونَهُ بِأَنْفُسِهِمْ فِي الْحُرُوبِ وَيَكْفُونَهُ مَا يُرِيدُ فِيهِمْ؛ رَجَالٌ لَا يَنَامُونَ اللَّيْلَ؛ لَهُمْ دَوَى فِي صَلَاتِهِمْ كَدَوَى النَّحْلِ؛ يَبِيتُونَ قِيَامًا عَلَى أَطْرَافِهِمْ وَيُصْبِحُونَ عَلَى خِيُولِهِمْ؛ رَهْبَانٌ بِاللَّيْلِ لِيُوثَّ بِالنَّهَارِ؛ هُمْ أَطْوَحُ لَهُ مِنَ الْأَمَةِ لِسَيِّدِهَا؛ كَالْمَصَابِيحِ كَأَنَّ قُلُوبَهُمُ الْقَنَادِيلُ؛ وَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ مُشْفِقُونَ؛ يَدْعُونَ بِالشَّهَادَةِ وَيَتَمَنَّوْنَ أَنْ يُقْتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ شِعَارُهُمْ يَا لثَارَاتِ الْحُسَيْنِ؛ إِذَا سَارُوا يَسِيرُ الرَّعْبُ أَمَامَهُمْ مَسِيرَةَ شَهْرٍ؛ يَمْشُونَ إِلَى الْمَوْتِ إِرسَالًا، بِهِمْ يَنْصُرُ اللَّهُ إِمَامَ الْحَقِّ مُردانی (یارانی) است که دل‌های آنان همچون پاره آهن سخت و محکم است و تردید در ایمان الاهی آنها ایجاد نمی‌گردد. دل‌هایشان قوی‌تر از سنگ است و اگر به کوه حمله‌ور گردند آن را از جای برکنند و با پرچم خود به هیچ آبادی و شهری هجوم نمی‌آورند جز آن که آن را از پای درآورند. چون عقاب بر اسب نشسته اند که با دست خود به زین اسب امام می‌کشند و طلب برکت و رحمت می‌نمایند. به اطراف امام پروانه مانند می‌چرخند و در نبرد ها با جان خود از او محافظت و حمایت می‌کنند. آنچه را مورد نظر امام است، عملی می‌سازند. در میان آنان لشکریان امام افرادی دیده می‌شوند که شب‌ها بیدار و همچون زنبور عسل در دعا و عبادت زمزمه می‌کنند و نیز شب‌ها را به دفاع و نگرهبانی به سر می‌رسانند و در روز همچون شیران بیشه زار هستند. آنها مطیع‌ترین غلام‌ها برای آقای خود هستند. آرزوی شهادت در راه خدا دارند و شعار آنان «یا لثارات الحسین» است. وقتی به حرکت در می‌آیند ترس و وحشت نیز در پیشاپیش آنان در دل دشمنان افتاده و خداوند توسط آنان امام حق را نصرت و یاری می‌بخشد (نبیلی نجفی، ۱۴۲۶: ص ۹۶ و مجلسی، ۱۴۰۳: ج ۵۲، ص ۳۰۷).

بررسی سندی

فضیل بن یسار؛ همه رجال‌شناسان شیعه بر وثاقت و دانش او تأکید دارند؛ کشی او را در زمره کسانی قرار داده که تمام عالمان و فقیهان شیعه بر عدالت و وثاقت او اتفاق دارند و

روایات او را صحیح می‌دانند و ایشان را افقه اصحاب امام باقر و امام صادق علیهما السلام به شمار آورده‌اند (کشی، ۱۳۶۳: ج ۲، ص ۵۰۷). شیخ مفید وی را در گروه فقیهان بزرگ شیعه نام برده که شیعیان برای فراگرفتن احکام دین به آنان رجوع می‌کردند و هیچ‌کس آنان را مذمت نکرده است (خویی، ۱۳۷۲: ج ۱۳، ص ۳۳۶).

این روایت مشکل سندی دارد؛ چون مرفوع است و از مراسیل به شمار می‌رود؛ ولی بر پایه مبنای نگارنده در اعتبار سنجی روایت، فقط به ارزیابی سند بسنده نمی‌شود، بلکه مدلول و محتوای آن نیز بررسی می‌گردد و در صورت هماهنگی با خطوط کلی قرآن و عترت یا نبود ناهمگونی آشکار و صریح، بدان اعتماد می‌شود.

تحلیل دلالی

در این روایت، امام صادق علیه السلام شاخص‌های یاوران حضرت مهدی علیه السلام را بیان کرده است که گویای بخش بزرگی از فضایل عالی الاهی در انسان ملکوتی است که با سخنان امام علی علیه السلام در بیان ویژگی‌های متقیان، مجاهدان و حق پاسداران (شریف الرضی، ۱۴۱۴: ص ۳۰۲)؛ هماهنگ است. بی‌تردید با رویکرد به طهارت دل، برازنده خلعت خلت و نصرت مهدوی می‌گردد.

شاخص‌های یاران حضرت امام مهدی علیه السلام

اکنون با توجه به این روایت‌ها، می‌توان گفت هسته مرکزی و اعضای ستاد فرماندهی تشکیلات حکومت جهانی مهدی موعود علیه السلام چه شاخص‌هایی خواهند داشت:

۱. شاخص‌های جسمی

شاخص‌های جسمی یاران حضرت مهدی علیه السلام طبق این روایات، عبارت است از:

یکم: جوان بودن

یکی از شاخص‌های مهم یاران حضرت مهدی علیه السلام «جوان بودن» آنان است. حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

إِنَّ أَصْحَابَ الْقَائِمِ شَبَابٌ لَا كُهُولَ فِيهِمْ إِلَّا كَالْكُحْلِ فِي الْعَيْنِ أَوْ كَالْمِلْحِ فِي الزَّادِ وَ

أَقْلُ الزَّادِ الْمِلْحِ؛ میان یاران حضرت مهدی علیه السلام پیرمرد به چشم نمی خورد؛ مگر خیلی اندک مانند سرمه در چشم و نمک در غذا، و کمترین چیز در غذا نمک است. (ابن ابی زینب، ۱۳۹۷: ص ۳۱۵).

دوم: برخورداری از روحیه جهادی

در مسیر خدای والا از مال و جانشان مایه می گذارند. روحیه جهادی و بسیجی دارند و در مسیر خدا از همه هستی خودشان می گذرنند: ﴿يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ (مائده: ۵۴).

۲. شاخص های روحی

شاخص های روحی یاران جوان امام زمان علیه السلام برپایه روایات از این قرار است:

یکم: ایمان عمیق و استوار

رِجَالٌ كَانَتْ قُلُوبُهُمْ زُبُرَ الْحَدِيدِ لَا يَشْوِبُهَا شَكٌّ فِي ذَاتِ اللَّهِ أَشَدَّ مِنَ الْحَجَرِ؛ مردانی که دل هایشان مثل پاره های آهن است. در دل اینان، شک در ذات الاهی راه نیافته و سخت تر از سنگ است (نیلی نجفی، ۱۴۲۶: ص ۹۶).

در حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام عنصری که بیش از همه اهمیت دارد و می تواند مانند کلیدی کارگشا قفل های بسته را باز کند؛ ایمان عمیق و استوار است که هم همت را بر می انگیزاند، هم بازوان و گام ها را محکم می کند، هم دل ها را استحکام می بخشد؛ به گونه ای که حوادث دنیا نمی تواند هیچ تزلزلی در آنان پدید آورد. جنگ با مستکبران جهان و در افتادن با کفر و شرک و نفاق، تحملی بسیار بالا می خواهد. باید کسانی باشند که در برابر مشکلات خم به ابرو نیاورند. یاران جوان حضرت دلی دریایی دارند. امواج متلاطم سختی ها، دل آنان را نمی لرزاند. در اعتقاد خودشان چنان اخلاص دارند که لحظه ای تردید در دلشان سایه نمی گستراند و کُنُجِ قَلْبِشَانِ را تسخیر نمی کند، بلکه با همه وجودشان امام خود را پذیرفته و در همه حال، خدمتگزار اویند.

دوم: بصیرت و روشندلی

«كَانَ قُلُوبُهُمُ الْقَنَادِيلُ؛ گویا دل های آنان مشعل نورانی است.» یاران حضرت مهدی علیه السلام از شم سیاسی بالا، آگاهی به زمان و مکان، تحلیل سیاسی از مسایل جهانی و

در یک کلمه از بصیرت و ضمیری روشن برخوردارند.

آنان به سبب روشندلی و چنین بصیرتی:

از رفتن کسی وحشت نمی کنند و از آمدن کسی به جمع خود، شادمان نمی شوند؛...

لَا يَسْتَوْحِشُونَ إِلَى أَحَدٍ وَلَا يَفْرَحُونَ بِأَحَدٍ دَخَلَ فِيهِمْ (مقدّسی شافعی سلمی، ۱۴۲۸:

ص ۹۱).

سوم: داشتن روحیه سلحشوری و شهادت طلبی

شِعَارُهُمْ يَا لَثَارَاتِ الْحُسَيْنِ إِذَا سَارُوا يَسِيرُ الرَّعْبُ أَمَامَهُمْ مَسِيرَةَ شَهْرٍ يَمْشُونَ إِلَى

الْمَوْتِ إِرسالاً، یاران امام مهدی علیه السلام برای درهم کوبیدن ظلم و استکبار و با

شعار انتقام گیری از خون امام حسین علیه السلام به راه می افتد. ابهت و آوازه آنان جلوتر و

سریع تر از خودشان حرکت می کند و در دل دشمنان اسلام رعب می افکند.

«يَتَمَنُّونَ أَنْ يُقْتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ»؛ یاران حضرت مهدی علیه السلام شیفته لقای الاهی و عاشق

شهادت اند و پیوسته آرزو می کنند که در راه خدا به شهادت برسند.

چهارم: داشتن روحیه شکست ناپذیری

لَوْ حَمَلُوا عَلَى الْجِبَالِ لَأَزَالُوها لَا يَقْضُونَ بِرَأْيَاتِهِمْ بَلْدَةً إِلَّا خَرَبُها؛ سخت تر از

سنگ اند. اگر به کوهها حمله ور شوند، آنها را متلاشی می سازند، با پرچمهایشان

آهنگ هیچ دیاری را نمی کنند؛ جز آن که ویرانش می کنند.

یاران حضرت مهدی علیه السلام در راه پیشبرد اهداف خود چنان با اراده هستند که اگر بر کوهها

یورش برند، از بُن برمی کنند. آری اکسیر تقواست که زندگی قدرتمندانه را به ارمغان می آورد:

«مَنْ اتَّقَى اللَّهَ عَاشَ قَوِيًّا» (راوندی، ۱۴۰۷: ص ۲۹۲)؛ بدیهی است هیچ قدرتی بدون پشتوانه

علمی تحقق نمی یابد، پس یاران آن حضرت از لحاظ دانش نیز در مرتبه والایی هستند.

۳. شاخص های اخلاقی

خصوصیاتی مانند ایمان عمیق و استوار، خدا ترسی، بصیرت و روشندلی، عبادت و بندگی

واقعی، شب زنده داری، صبر و مقاومت، ... از جمله شاخص های اخلاقی یاران خاص حضرت

مهدی علیه السلام است که در روایات به آنها اشاره شده است و ما به بیان برخی بسنده می کنیم:

یکم: خدا هراسی

«وَهُمْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ مُشْفِقُونَ»؛ آنان از خشیت حضرت حق چون بید می‌لرزند؛ چون بصیرتشان کامل است و اعتقادشان خالص و شهودشان حق‌الیقین و در این مرتبه است که نیران صاعقه جلال و هیبت و قهاریت، خرمن هستی را می‌سوزاند و ترس بر وجود، سیطره مطلق می‌یابد:

قَدْ بَرَأَهُمُ الْخَوْفُ بَرَى الْقِدَاحِ يَنْظُرُ إِلَيْهِمُ النَّاطِرُ فَيَحْسِبُهُمْ مَرْضَى وَمَا بِالْقَوْمِ مِنْ مَرَضٍ وَيَقُولُ لَقَدْ خُولُوا وَلَقَدْ خَالَطَهُمْ أَمْرٌ عَظِيمٌ؛ به سوهان ترس چونان تیرهای نازک تراشیده شده‌اند؛ تا جایی که هر بیننده‌ای بیمارشان می‌پندارد، در حالی که بیماری ندارند یا آنان را دیوانه می‌پندارند؛ در حالی که امری عظیم از خود بی-خودشان ساخته است (شریف‌الرضی، ۱۴۱۴: ص ۳۰۴ و ۳۰۶)

دوم: عبادت و بندگی راستین

رَجَالٌ لَا يَتَأَمُونَ اللَّيْلَ لَهُمْ دَوِيٌّ فِي صَلَاتِهِمْ كَدَوِيَّ النَّحْلِ؛ شب‌ها نمی‌خوابند و زمزمه نمازشان چون نغمه زنبوران، از کندو به گوش می‌رسد.
رُهْبَانٌ بِاللَّيْلِ لُيُوثٌ بِالنَّهَارِ؛ یاران امام مهدی علیه السلام شیران روز و نیایشگران شب‌اند.
برعکس شب زنده داران دنیوی، روز را در خواب و غفلت نمی‌گذرانند؛ بلکه از هرگونه بطالت و لهو و لعب دورند. روح بندگی و راز و نیاز، با جانشان درهم آمیخته، همواره خود را در محضر خدا می‌بینند و از یاد او لحظه‌ای غفلت نمی‌ورزند.

حضرت مهدی علیه السلام بر قدرت معنوی و اراده برآمده از ایمان و انسانیت یارانش تکیه می‌کند و به آن اهمیت می‌دهد. از این رو در هر موقعیتی آنان را به تعبّد و تضرع سفارش می‌کند تا آنان هدف را فراموش و مقصد را گم نکنند و پیروزی‌های پیاپی، آنان را به غفلت و غرور دچار نسازد؛ همواره پیروزی را از خدا ببینند و مناجات و نماز را کلید نصرت او بدانند. امام باقر علیه السلام می‌فرماید:

چون حضرت مهدی علیه السلام بر فراز نجف برآید، به یارانش خطاب می‌کند: «تَعَبَّدُوا لِيَلْتَكُمُ؛ فَيَبِيْتُونَ بَيْنَ رَاكِعٍ وَ سَاجِدٍ يَتَضَرَّعُونَ إِلَى اللَّهِ»؛ امشب را به عبادت روز کنید؛ برخی در رکوع و بعضی در سجده شب را به سحر می‌رسانند و به درگاه خدا تضرع می‌کنند. (بحرانی، ۱۳۸۴: ص ۱۷۲).

عبادت و بندگی، نماز و روزه، ذکر خدا، تلاوت قرآن، شب زنده داری، تضرع و راز و نیاز با خدا، ارتباط دل‌ها با خدای والا، خدا را هدف قرار دادن، فریب ظواهر را نخوردن، دلبستگی پیدا نکردن به زر و زیور و زخارف دنیا و ... معرف بنیان معنوی افراد است. بر پایه این گونه روایات، یاران مهدی موعود علیه السلام در انقلاب جهانی‌اش، عاشوراییانی هستند که عرفان و معنویت را با حماسه در هم آمیخته‌اند.

سوم: دوستداری متقابل آنان و خدا

پیوند عاطفی دو سویه میان این گروه از مؤمنان و خدا وجود دارد: «يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ» برپایه کاربرد مطلق «حَبَّ»، حَبَّ خدا متعلق به ذات ایشان است؛ بدون تقیید به وصفی؛ اما دوست داشتن آنان نسبت به خدا یعنی آفریدگار و پروردگارشان را بر هر چیز دیگری مانند مال و جاه و خویشاوندان مقدم می‌دارند. براین اساس، قومی که خدا وعده آمدنشان داده، کسی از دشمنان خدا را دوست نمی‌دارند.

۴. شاخص های رفتاری

شاخص‌های رفتاری یاران جوان مهدی موعود علیه السلام براساس روایات عبارت است از:

یکم: ولایت‌مداری

كَانَ عَلَىٰ خِيُولِهِمُ الْعِقْبَانُ يَتَمَسَّحُونَ بِسَرَجِ الْإِمَامِ عليه السلام يَطْلُبُونَ بِذَلِكَ الْبَرَكَةَ يَحْفُونَ بِهِ يَقُونَهُ بِأَنْفُسِهِمْ فِي الْأَحْرَابِ؛ گویا بر اسب‌هایشان عقابانند؛ بر فراز اسب‌های خود دست بر زین اسب امام عليه السلام می‌کشند و بدان تبرک می‌جویند؛ پروانه‌وار شمع وجود امام عليه السلام را در میان گرفته و او را با جانشان حفاظت می‌کنند.

یاران حضرت، امام خود را به شایستگی می‌شناسند و به او اعتقاد دارند. این معرفت، از گونه شناسنامه‌ای نیست؛ بلکه از مقوله شناخت به حق ولایت است. از این رو، به امامشان عشق می‌ورزند و دل‌های آنان از محبت او لبریز است. این شیدایی به حدی است که دست بر زین اسب امام می‌کشند و بدان تبرک می‌جویند. آنان هنگام نبرد، پروانه‌وار شمع وجود امام را در میان می‌گیرند و از او حراست می‌کنند.

هُمْ أَطْوَعُ لَهُ مِنْ الْأُمَّةِ لِسَيِّدِهَا؛ یاران امام زمان علیه السلام در برابر فرمان امامشان از برده مطیع، فرمانبردارترند.

بر اطاعت بی‌چون و چرای مولای خود کمر بسته‌اند و دل در رضای او سپرده‌اند و هر چه را او بخواهد، حق محض می‌شمردند. اینان ولایتمداران بی‌همتایند که به هیچ روی از فرمان ولیّ خود سر بر نمی‌تابند و سالک نستوه صراط مستقیم هستند:

﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ (نساء: ۵۹).

«بِهِمْ يَنْصُرُ اللَّهُ إِمَامَ الْحَقِّ»؛ خدا به وسیله آنان امام زمان علیه السلام را یاری می‌کند. بنابراین، رسیدن به منزلت واسطه‌گری و نصرت قائم آل محمد علیهم السلام برترین کمال‌ها را می‌طلبد و باید در بی‌بدیل‌ترین فراز کمال و عشق بود تا به این خلعت عالی مخلع گردید.

دوم: دانش و توانش همه سویه

«يَكْفُونَهُ مَا يُرِيدُ فِيهِمْ»؛ یاران حضرت مهدی علیه السلام کفایت فوق‌العاده برای انجام وظایف دارند، چون کفایت، از زلال علم پدید می‌آید و یاران آن حضرت چون از مشرب تقوای بی‌بدیل و خالص سیراب شده‌اند، به اقتضای ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمُ اللَّهُ﴾ (بقره: ۲۸۲) دانش هر کاری را دارند و هر آنچه حضرت از آنان بطلبد، توان احسن و اتم انجام دادنش را دارند.

سوم: فروتنی در برابر مؤمنان

این صفت نشان‌دهنده ارتباط سالم اجتماعی میان این گروه است. همچنین کنایه از شدت تواضعشان در برابر مؤمنان است و تواضع آن گویای بزرگداشت خدایی است که ایشان اولیای اویند: ﴿أَذَلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾.

چهارم: صلابت و نستوهی در برابر ستمکاران

در برابر بیگانگان و دارندگان افکار و اعمال ناسالم که در حدّ کفر و نفاق هستند، موضع‌گیری سختی دارند و هیچ نرمشی در برابر آنان نشان نمی‌دهند: ﴿أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾

پنجم: استوارگامی و بی‌باکی از ملامت‌کنندگان

یاران جوان مهدی موعود علیه السلام از نکوهش سرزنش‌کنندگان نمی‌هراسند و در برابر جنگ روانی دشمن مقاومت دارند و میدان را خالی نمی‌کنند: ﴿وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ﴾.

خدای والا در پایان آیه می‌فرماید: به دست آوردن این امتیازات (افزون بر کوشش افراد) وامدار فضل الهی است که تنها به شایستگان داده می‌شود: ﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ

يَشَاءُ؛» این عطای فضل نیز بر پایه وسعت رحمت خداست: «وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ» .

کارکردهای یاران حضرت مهدی علیه السلام

مأموریت‌ها و برنامه‌های اجرایی مهدی یاوران را «کارکرد» آنان می‌نامیم که در برخی روایات که به تبیین آن‌ها در حکومت جهانی حضرت مهدی علیه السلام پرداخته شده است:

یکم: جنگ تمام عیار با مستکبران عالم

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الشَّيْبَانِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْكُوفِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادِ الْأَدَمِيِّ عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَسَنِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى عليه السلام إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ الْقَائِمَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ الَّذِي يَمَلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلِيتُ جَوْرًا وَظُلْمًا! فَقَالَ عليه السلام: يَا أَبَا الْقَاسِمِ مَا مِنَّا إِلَّا وَهُوَ قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَهَادٍ إِلَى دِينِ اللَّهِ... فَإِذَا اجْتَمَعَتْ لَهُ هَذِهِ الْعِدَّةُ مِنْ أَهْلِ الْإِخْلَاصِ، أَظْهَرَ اللَّهُ أَمْرَهُ فَإِذَا كَمَلَ لَهُ الْعَقْدُ وَهُوَ عَشْرَةُ آلَافِ رَجُلٍ خَرَجَ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَلَا يَزَالُ يَقْتُلُ أَعْدَاءَ اللَّهِ حَتَّى يَرْضَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ؛

عبدالعظیم حسنی می‌گوید: به امام جواد علیه السلام گفتم: امیدوارم شما قائم اهل بیت محمد صلی الله علیه و آله باشید؛ کسی که زمین را پر از داد می‌کند؛ چنان که آکنده از ظلم باشد. حضرت فرمود: «ای ابوالقاسم! هیچ یک از ما نیست جز آنکه قائم به امر خدای والا و هادی به دین الاهی است و چون این تعداد از اهل اخلاص گرد او درآیند، خدای والا امرش را ظاهر سازد و چون عقد [=ده هزار مرد] کامل شد، به اذن خدای والا قیام کند و دشمنان خدا را بکشد تا خدای والا خشنود گردد (ابن بابویه، ۱۳۹۵: ج ۲، ص ۳۷۷).

بررسی سندی

۱. محمد بن احمد شیبانی؛ در بعضی نسخه‌ها «محمد بن احمد السنانی» آمده و ظاهراً هر دو، یک نفر است. شیخ صدوق از ایشان به نیکی نام برده است: «رحمة الله عليه يا رضى الله عنه» و ترحم و ترضی (درخواست رحمت و رضایت حق) ایشان می‌تواند گویای اعتبار و اعتماد به «محمد بن احمد شیبانی» باشد.

۲. محمد بن ابی عبدالله کوفی؛ درباره ایشان در منابع مطلبی نیامده؛ اما چون علی بن

ابراهیم در تفسیرش که توثیق عام دارد، از ایشان روایت نقل کرده و بیش‌ترین روایت ایشان در کتب اربعه است؛ ایشان توثیق می‌شوند.

۳. سهیل بن زیاد؛ ایشان مورد اختلاف است؛ اما با توجه به کثرت روایت از او در کتب اربعه، به تقویت ایشان نیازی نیست.

۴. حضرت عبد العظیم حسنی؛ در جلال و منزلت و وثاقت، علم و کمال این بزرگوار جای هیچ گونه تردیدی نیست (خوبی، ۱۳۷۲: ج ۱۰، ص ۴۶ و ۴۹).
روایت از لحاظ سندی اشکال ندارد.

تحلیل دلالی

از این روایت می‌توان استفاده کرد که یاران حضرت را سه گروه تشکیل می‌دهند:

۱. یاوران جوان و اهل اخلاص که ۳۱۳ نفرند و با اجتماع آنان، ظهور به اذن خدا واقع می‌شود؛

۲. یاورانی که حدود ده هزار نفرند و با اجتماع آنان، قیام به اذن خدا صورت می‌گیرد؛

۳. یاورانی که در طول قیام، به صفوف سربازان حضرت می‌پیوندند.

نخستین کارکرد یاران جوان حضرت مهدی علیه السلام جنگی تمام عیار با مستکبران جهان است که در آغاز انقلاب بزرگ حضرت، در رأس همه کارها قرار دارد.

یاران جوان حضرت، در بُعد فکری، اندیش‌ورزان انقلاب و در بُعد عمل، سربازانی شجاع و فداکار در رکاب امام زمان علیه السلام و گوش به فرمان آن حضرت هستند. وقتی حلقه یاران پس از ۳۱۳ نفر کامل شد (عدد ده هزار نفر) قیام شروع می‌شود و با ستمگران جهان در می‌افتند و آنان را قلع و قمع می‌کنند؛ به گونه‌ای که خدا خشنود شود.

دوم: همراهی با امام در مبارزه با برداشت‌های نادرست از دین

أَخْبَرَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ سَعِيدٍ بْنِ عَقْدَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُفَضَّلِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُرَّارَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ عَنِ الْفَضِيلِ بْنِ يَسَّارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ: «إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ اسْتَقْبَلَ مِنْ جَهْلِ النَّاسِ أَشَدَّ مِمَّا اسْتَقْبَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله مِنْ جَهْلِ الْجَاهِلِيَّةِ.» قُلْتُ: وَكَيْفَ ذَاكَ قَالَ: «إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وآله أَتَى النَّاسَ وَهُمْ يَعْبُدُونَ الْحِجَارَةَ وَالصُّخُورَ وَالْعِيدَانَ وَالْخَشَبَ الْمُنْحَوْتَةَ وَإِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ، أَتَى النَّاسَ وَكُلُّهُمْ يَتَأَوَّلُ عَلَيْهِ

كِتَابَ اللَّهِ يَحْتَجُّ عَلَيْهِ بِهِ؛ امام صادق عليه السلام می‌فرماید: آزاری که قائم ما هنگام رستاخیز خویش از جاهلان آخرالزمان می‌بیند، بسی سخت‌تر است از آن همه آزار که رسول خدا صلی الله علیه و آله از مردم جاهلیت دید. راوی می‌گوید: چگونه چنین چیزی شدنی است؟ امام فرمود: «پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله میان مردم آمد، در حالی که ایشان سنگ و صخره و چوب و تخته‌های تراشیده را می‌پرستیدند و هنگام قیام قائم ما، مردم از کتاب خدا علیه وی دلیل می‌آورند و قرآن را تأویل می‌کنند (ابن ابی زینب، ۱۳۹۷: ص ۲۹۶).

بررسی سندی

۱. ابوعباس احمد بن محمد بن سعید ابن عقده؛ شیخ طوسی رحمته الله او را چنین ستوده است: «جلیل القدر، عظیم المنزلة؛ له تصانیف کثیرة ذکرناها فی کتاب الفهرست و کان حفظه» (طوسی، ۱۳۷۳: ص ۴۰۹)؛ و از مشایخ «نعمانی» است که احادیث فراوانی از او نقل کرده است. نعمانی در مقدمه کتابش می‌نویسد: «در وثاقت و اطلاع از حدیث وی، جای هیچ بحث و تاملی وجود ندارد» (ابن ابی زینب، ۱۳۹۷: ص ۲۵)؛

۲. محمد بن مفضل بن ابراهیم؛ ثقه و مورد اعتماد است (نجاشی، ۱۳۶۵: ص ۳۴۰)؛

۳. محمد بن عبد الله بن زراره، امامی ثقه هست (همان: ص ۳۶).

۴. فضیل بن یسار، از اصحاب امام باقر و امام صادق علیهما السلام (طوسی، ۱۳۷۳: ص ۱۴۳ و ۲۶۹

و کشی، ۱۳۶۳: ج ۲، ص ۵۰۷).

با توجه به این که «ابن عقده» از مشایخ «نعمانی» است و روایاتش به وسیله نعمانی توثیق شده؛ روایت از نظر سند معتبر است.

تحلیل دلالی

دومین کارکرد یاران امام مهدی عجل الله فرجه در آغاز انقلاب، «مبارزه با انحراف‌ها و تحریف‌ها و برداشت‌های نادرست» از دین است که در اصول و فروع احکام الهی پدید آمده و قرن‌ها در ذهن جامعه اسلامی رسوخ کرده است. عوامل اصلی این انحرافات، زرداران (سرمایه داران و اشراف) و زورمداران (حکومت‌های به ظاهر اسلامی)

۱. (شاید برخی اهل تسنن مراد باشند!).

و تزویرگرایان (دانشمندان وابسته و دنیاپرست و جیره‌خوار حکومت‌ها و طبقات اشراف) هستند.

آری، زرداران و زورمداران سفارش دهندگان تحریف‌ها و برداشت‌ها و تفسیرهای غلط هستند و تزویرگران آن را عملیاتی می‌کنند.

مشکل فراروی حضرت ولی عصر علیه السلام توده‌های نادانی هستند که در دوران عمرشان، گرفتار بدآموزی‌های گسترده در تعالیم دین بوده‌اند و به رهبری و راهنمایی تزویرگران عالم نما از سر چهل، رو در روی امام و منجی خویش می‌ایستند و با تحریک مدعیان دروغین علم دین، با امام بر حق خود به ستیز برمی‌خیزند.

کارکرد یاران جوان حضرت، افشای خطوط انحرافی و جریان‌ات فکری منحرف، پاسخگویی منطقی و مستدل، روشنگری و تبیین درست آموزه‌های دینی و جنگیدن با کسانی است که از اندیشه‌های نادرست خویش دست بر نمی‌دارند و حق خالص و اسلام ناب را نمی‌پذیرند.

یاران جوان حضرت مهدی علیه السلام در پرتو آموزه‌های امام خویش، به شناختی دست می‌یابند که هیچ اشتباه و انحرافی در آن وجود ندارد. آنان راه و روش دین خدا و امام عظیم الشان خویش را به گونه منسجم برای توده‌های ناآگاه بیان می‌کنند و به طور هماهنگ به نشر تعالیم ناب اسلامی می‌پردازند. اینان افزون بر توانمندی‌های مدیریتی قابل توجه، در دین‌شناسی تخصص دارند و از اسلام‌شناسان راستین هستند. از این رو، امام صادق علیه السلام فرمود:

إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عليه السلام جَاءَ بِأَمْرٍ جَدِيدٍ كَمَا دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله فِي بُدْوِ الْإِسْلَامِ إِلَى أَمْرٍ جَدِيدٍ؛ هنگامی که مهدی علیه السلام قیام می‌کند، امر جدیدی می‌آورد؛ همان گونه که رسول خدا در ابتدای اسلام، مردم را به امر جدید دعوت کرد (مفید، ۱۴۱۳: ج ۲، ص ۳۸۴).

سوم: عدالت پیشگی و دادگری

أَحْمَدُ بْنُ مِهْرَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ مُوسَى بْنِ سَعْدَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ عليه السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ (روم: ۱۹)؛ قَالَ: لَيْسَ يُحْيِيهَا بِالْقَطْرِ وَ لَكِنَّ يَبْعَثُ اللَّهُ رَجُلًا فَيُحْيِيُونَ الْعَدْلَ فَتُحْيَا

الأَرْضُ لِأَحْيَاءِ الْعَدْلِ وَ لِإِقَامَةِ الْحَدِّ لِيَلَهُ أَنْفَعُ فِي الْأَرْضِ مِنَ الْقَطْرِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا؛
 امام کاظم علیه السلام در تفسیر آیه «يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا» (روم: ۱۹)، فرمود: مراد
 این نیست که خدای والا زمین را به وسیله باران زنده می‌کند؛ بلکه خدا مردانی را
 برمی‌انگیزد که عدالت را زنده می‌کنند؛ در نتیجه زمین با احیای عدالت زنده می-
 شود، بر پایی حدّ برای خدا در زمین، از چهل روز باران سودمندتر است (کلینی،
 ۱۴۰۷: ج ۷، ص ۱۷۴).

بررسی سندی

۱. احمد بن مهران، ضعیف است (واسطی بغدادی، ۱۳۶۴: ص ۴۲)؛
  ۲. محمد بن علی، از غالیان شمرده شده است (کشی، ۱۴۰۹: ص ۵۴۵)؛
  ۳. موسی بن سعدان، ضعیف است (نجاشی، ۱۳۶۵: ص ۴۰۴)؛
  ۴. عبد الرحمن بن الحجّاج؛ ثقة است (حلی، ۱۳۴۲: ص ۴۷۴).
- سند حدیث ضعیف است؛ ولی بر مبنای نگارنده در اعتبار سنجی روایت، فقط به ارزیابی
 سند بسنده نمی‌شود و مدلول و محتوای آن نیز بررسی می‌گردد و در صورت هماهنگی با
 خطوط کلی قرآن و عترت یا نبود ناهمگونی آشکار و صریح، بدان اعتماد می‌شود.

تحلیل دلالی

دولت امام مهدی علیه السلام هوادار عدالت است، هر چیز و هر کس که استعداد زنده شدن
 داشته باشد، به دست او و با دولت او زنده می‌شود. از کارکردهای یاران جوان مهدی
 موعود علیه السلام پس از اقتدار یافتن دولت مهدوی، اجرای عدالت و اداره کشورهاست که از
 سوی ایشان بر عهده می‌گیرند و هر یک عازم منطقه‌ای می‌شوند و پایه‌های مستحکم
 بنای رفیع حکومت جهانی مهدوی را بنا می‌نهند و به آبادی کشورها می‌پردازند و عدالت
 اسلامی را برقرار می‌سازند.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

يُفَرِّقُ الْمَهْدِيُّ أَصْحَابَهُ فِي جَمِيعِ الْبُلْدَانِ وَيَأْتِيهِمْ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَ
 يَجْعَلُهُمْ حُكَّامًا فِي الْأَقَالِيمِ وَيَأْتِيهِمْ بِعُمَرَانِ الْمُدُنِ؛ هنگام قیام قائم آل
 محمد علیهم السلام یارانش در همه شهرها پراکنده می‌گردند و به آنان دستور می-
 دهد که عدل و احسان را شیوه خود سازند. حضرت، آنان را فرمانروایان

کشورهای جهان می‌گرداند و به آنان فرمان می‌دهد که شهرها را آباد سازند
(سلیمان، ۱۴۲۷: ص ۳۳۸).

نتیجه گیری

از روایات عصر ظهور استفاده می‌شود که یاران امام به ویژه جوانان، در دو زمینه نقش ایفا می‌کنند:

أ) در جریان ظهور: بر پایه روایات، یاران حضرت را جوانان تشکیل می‌دهند؛ کسانی که پیش از ظهور، دست به خودسازی زده و خود را برای یاری امام زمان آماده کرده‌اند و در زمان قیام، همراه با حضرت مهدی عج به مبارزه با مظاهر شرک و ظلم می‌پردازند.
ب) پس از قیام و دوران حاکمیت عدل مهدوی: در آن دوران، جوانان، حضرت را در چگونگی حکومت‌داری یاری می‌دهند.

در مجموع می‌توان گفت: چهارچوب حرکت سرنوشت ساز امام مهدی عج را، همّت والای ۳۱۳ جوانی رقم می‌زند که دارای ایمان راسخ و علم و قدرت و درایت کافی هستند و مسئولیت خطیر اجرایی و دفاعی و سازماندهی این نهضت اسلامی جهانی، بیش از همه، بر دوش پرتوان جوانان جان برکف و متقی و دارای نبوغ سرشار سنگینی خواهد کرد.

منابع

قرآن کریم.

۱. ابن ابی زینب، محمد بن ابراهیم (۱۳۹۷ق). *الغیبة*، مصحح: علی اکبر غفاری، تهران، نشر صدوق.
۲. ابن بابویه، محمد بن علی (۱۳۹۵ق). *کمال الدین و تمام النعمه*، مصحح: علی اکبر غفاری، تهران، اسلامیة.
۳. ابن فارس، أحمد بن فارس (۱۴۰۴ق). *معجم مقاییس اللغة*، مصحح: عبدالسلام محمد هارون، قم، مکتب الأعلام الإسلامی.
۴. انصاری، عبد الله بن محمد (۱۳۷۱). *كشف الأسرار و عدة الأبرار*، پدید آور: احمد میبیدی، تهران، امیر کبیر.
۵. بحرانی، هاشم بن سلیمان (۱۳۸۴). *سیمای حضرت مهدی* در قرآن، ترجمه: مهدی حائری قزوینی، تهران، نشر آفاق.
۶. برقی، احمد بن محمد بن خالد (۱۳۴۲). *رجال البرقی*، مصحح: محمد بن الحسن طوسی و حسن مصطفوی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۷. بهاء الدین نیلی نجفی، علی بن عبد الکریم (۱۴۲۶ق). *سرور أهل الإيمان فی علامات ظهور صاحب الزمان*، مصحح: قیس عطار، قم، دلیل ما.
۸. ثعالبی، عبد الملک بن محمد (۲۰۰۸م). *الإقتباس من القرآن الکریم*، اردن - عمان، جدار للکتاب العالمی.
۹. حلّی، حسن بن علی بن داود (۱۳۴۲). *الرجال*، تهران، دانشگاه تهران.
۱۰. خویی، ابوالقاسم (۱۳۷۲). *معجم رجال الحدیث*، قم، الثقافه الإسلامیة.
۱۱. ذهبی، محمد بن أحمد (۱۴۱۷ق). *سیر اعلام النبلاء*، مصحح: مأمون الصاغر جی، بیروت، مؤسسه الرساله.
۱۲. سلیمان، کامل (۱۴۲۷ق). *یوم الخلاص فی ظل القائم المهدی*، قم، دار المجتبی.
۱۳. شریف الرضی، محمد بن حسین (۱۴۱۴ق). *نهج البلاغه*، قم، هجرت.
۱۴. طوسی، محمد بن الحسن (۱۳۷۳). *رجال الطوسی*، مصحح: جواد قیومی اصفهانی، قم، مؤسسه النشر الإسلامی.
۱۵. حلّی، حسن بن یوسف (۱۴۱۱ق). *رجال*، مصحح: محمد صادق بحر العلوم، نجف اشرف، دار الذخائر.
۱۶. عیاشی، محمد بن مسعود (۱۳۸۰ق). *تفسیر العیاشی*، مصحح: رسولی محلاتی، تهران، المطبعة العلمیة.

۱۷. قطب الدین راوندی، سعید بن هبة الله (۱۴۰۷ق). *الدعوات*، قم، انتشارات مدرسه امام مهدي عليه السلام.
۱۸. کشی، محمد بن عمر (۱۳۶۳). *رجال الکشی*، مصحح: مهدي رجایی، قم، مؤسسه آل البيت عليهم السلام.
۱۹. _____ (۱۴۰۹ق). *رجال الکشی*، مصحح: محمد بن الحسن طوسی و حسن مصطفوی، مشهد، مؤسسه نشر دانشگاه مشهد.
۲۰. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۰۷ق). *الکافی*، مصحح: علی اکبر غفاری و محمد آخوندی، تهران، دار الکتب الإسلامیه.
۲۱. مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳ق). *بحار الانوار*، مصحح: جمعی از محققان، بیروت، دار الإحياء التراث العربی.
۲۲. معین، محمد (۱۳۸۰). *فرهنگ فارسی*، تهران، نشر سرایش.
۲۳. مفید، محمد بن محمد (۱۴۱۳ق). *الإرشاد فی معرفة حجج الله علی العباد*، مصحح: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، قم، کنگره شیخ مفید.
۲۴. مقدسی شافعی سلمی، یوسف بن یحیی (۱۴۲۸ق). *عقد الدرر فی أخبار المنتظر*، قم، مسجد مقدس جمکران.
۲۵. نجاشی، احمد بن علی (۱۳۶۵). *رجال النجاشی*، قم، مؤسسه النشر الإسلامی.
۲۶. واسطی بغدادی، احمد بن حسین (۱۳۶۴). *الرجال*، مصحح: محمد رضا حسینی، قم، دار الحدیث.